

Economics, Social Sciences, and Humanities. 4. Pp. 453–462. DOI: <https://doi.org/10.34010/icobest.v2i.305>. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ДАНИЛЮК Сергій – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: структурно-функціональні особливості електронних текстів різноманітних інтернет-жанрів, формування професійної компетентності фахівців засобами інтернет-технологій.

КУЛІШ Ірина – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри іноземних мов Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: іноземна мова професійного спрямування, розвиток навичок 21 століття, CLIL.

ЗІНЧЕНКО Анна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов, міжкультурна комунікація, професійна освіта.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

DANYLYUK Serhiy – Doctor in Pedagogy, Professor, Professor of Foreign Languages Department Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Scientific interests: structural-and-functional specific features of electronic texts of various Internet genres; development of specialists' professional competence by means of Internet technologies..

KULISH Iryna – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Chair of Foreign Languages Department Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Scientific interests: foreign language for specific purposes (LSP); developing 21st-century skills, CLIL.

ZINCHENKO Anna – PhD in Pedagogy, Senior Lecturer of Foreign Languages Department Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Scientific interests: methodology of foreign languages teaching, intercultural communication, professional education.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку 18.09.2025 р.

УДК 378.014.6:316.42(477)

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-45-52

ДЗЕКАН Ольга –

кандидат медичних наук,

доцент кафедри внутрішньої медицини №1

Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5296-7075>

e-mail: olga.dzekan@gmail.com

ВІЗНЮК Інесса –

доктор психологічних наук, професор,

професор кафедри психології та соціальної роботи

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6538-7742>

e-mail: innavisnyuk@gmail.com

ВОЗНЮК Лариса –

кандидат медичних наук, доцент кафедри

клінічної фармації та клінічної фармакології

Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9231-8267>

e-mail: laravoznyuk@gmail.com

ДОЛИННА Анна –

кандидат історичних наук,

доцент, доцент кафедри всесвітньої історії

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0559-1087>

e-mail: anna_polishchukpas@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ВУЗАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті розглядаються актуальні проблеми організації навчального процесу для іноземних студентів у закладах вищої освіти України в умовах воєнного стану. Проаналізовано зміни в освітньому середовищі, виклики безпеки, психологічні аспекти адаптації та трансформацію форм навчання. Особлива увага приділяється впливу війни на мотивацію студентів, їх академічну успішність, а також на міжнародну мобільність. Наведено приклади адаптаційних стратегій українських ЗВО, спрямованих на збереження якості освіти та підтримку іноземних здобувачів вищої освіти.

У статті розглядається психологічна адаптація іноземних студентів в Україні в умовах війни як ключовий чинник ефективності освітнього процесу. Автори аналізують виклики, з якими стикаються студенти (тривожність, ізоляція, культурні бар'єри та невизначеність щодо майбутнього) та окреслюють реакцію університетів у вигляді служб підтримки, менторських програм і кураторських груп. Особлива увага приділяється емоційному добробуту, мотивації до навчання та інтеграції в

академічне середовище. Окремо висвітлено трансформацію форм навчання: впровадження цифрових технологій, гібридних моделей, індивідуалізацію освітнього процесу та гнучкі академічні умови. У 2025 році навчання іноземних студентів в Україні, попри складні обставини, демонструє стійкість національної освітньої системи, її здатність до адаптації та збереження міжнародної привабливості.

Автори підкреслюють, що освіта в умовах збройного конфлікту виконує не лише навчальну, а й соціальну, психологічну та гуманітарну функції, що вимагає комплексного міжсекторального підходу до її реформування. Наголошено на важливості безпечного освітнього середовища, недопущенні дискримінації та забезпеченні інклюзивності для всіх категорій здобувачів, зокрема внутрішньо переміщених осіб, дітей з інвалідністю та іноземних студентів. Окремий акцент зроблено на необхідності підготовки педагогів до роботи в умовах кризи, що передбачає розвиток нових професійних компетентностей. Відновлення освіти в Україні розглядається як стратегічний соціальний процес, спрямований на забезпечення стійкості, надії та національного відродження.

Ключові слова: іноземні студенти, вища освіта, міжнародна мобільність, освітнє середовище, психолого-педагогічна підтримка, академічна успішність.

DZEKAN Olha –

Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor of the Department
of Internal Medicine №. 1 at M.I. Pirogov
Vinnytsia National Medical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5296-7075>
olga.dzekan@gmail.com

VIZNIUK Inessa –

Doctor of Psychological Sciences, Professor,
Professor at the Department of Psychology and Social Work of
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6538-7742>
e-mail: innavisnyuk@gmail.com

VOZNIUK Larysa –

Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor of the Department of Clinical Pharmacy
and Clinical Pharmacology
at M.I. Pirogov Vinnytsia
National Medical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9231-8267>
e-mail: laravoznyuk@gmail.com

DOLYNNA Anna –

Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor, Associate Professor
of the Department of World History of
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0559-1087>
e-mail: anna_polishchukpas@ukr.net

PECULIARITIES OF TEACHING FOREIGN STUDENTS IN UKRAINIAN UNIVERSITIES UNDER WAR CONDITIONS

The article addresses current issues in organizing the educational process for international students in Ukrainian institutions of higher education under martial law. It analyzes changes in the educational environment, security challenges, psychological aspects of adaptation, and the transformation of learning formats. Particular attention is paid to the impact of war on student motivation, academic performance, and international mobility. The article presents examples of adaptation strategies implemented by Ukrainian universities aimed at preserving the quality of education and supporting international learners.

The psychological adaptation of international students in Ukraine during wartime is examined as a key factor in the effectiveness of the educational process. The authors analyze the challenges students face (such as anxiety, isolation, cultural barriers, and uncertainty about the future) and outline university responses, including support services, mentoring programs, and tutor groups. Special emphasis is placed on emotional well-being, motivation to learn, and integration into the academic environment. The transformation of learning formats is also highlighted, including the implementation of digital technologies, hybrid models, individualized learning approaches, and flexible academic conditions. In 2025, despite difficult circumstances, the education of international students in Ukraine demonstrates the resilience of the national education system, its capacity for adaptation, and its sustained international appeal.

The authors emphasize that education in the context of armed conflict fulfills not only academic but also social, psychological, and humanitarian functions, requiring a comprehensive cross-sectoral approach to reform. The importance of a safe educational environment, the prevention of discrimination, and the provision of inclusivity for all categories of learners (including internally displaced persons, children with disabilities, and international students) is underscored. Particular attention is given to the need for teacher training to work with students experiencing educational loss, psychological trauma, or adaptation difficulties, which necessitates new professional competencies in crisis pedagogy, psychosocial support, inclusive education, and digital literacy. The restoration of education in Ukraine is viewed as a strategic social process aimed at ensuring resilience, hope, and national renewal.

Key words: international students, higher education, international mobility, educational environment, psychological and pedagogical support, academic performance або academic achievement.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Воєнні дії на території України

спричинили глибокі трансформації в системі вищої освіти, особливо щодо навчання іноземних студен-

тів. Україна традиційно була одним із центрів міжнародної освітньої мобільності, щороку приймаючи десятки тисяч студентів з понад 150 країн світу. Проте війна поставила перед закладами вищої освіти нові виклики: забезпечення безпеки, адаптація навчального процесу до дистанційного формату, збереження академічної якості та підтримка психоемоційного стану здобувачів освіти.

Іноземні студенти, які залишилися в Україні або продовжують навчання дистанційно, стикаються з низкою труднощів, зокрема щодо мовного бар'єру та культурної адаптації до тривоги, пов'язаної з воєнною ситуацією. Водночас, збереження міжнародного освітнього іміджу України, розвиток Soft skills, гнучких форм навчання та впровадження підтримувальних програм є важливими для стабілізації освітнього середовища. Дослідження особливостей навчання іноземних студентів у воєнних умовах є нині актуальним, оскільки дозволяє виявити ефективні механізми адаптації, сприяє формуванню стратегії розвитку вищої освіти в кризових ситуаціях та підтримує інтеграцію України в глобальний освітній простір [1–5].

Метою дослідження є виявлення та аналіз специфіки організації освітнього процесу для іноземних студентів у закладах вищої освіти України в умовах воєнного стану, а також визначення основних викликів, адаптаційних стратегій та напрямів підтримки, що сприяють збереженню якості освіти та академічної успішності здобувачів вищої освіти.

Воєнний стан в Україні створив безпрецедентні виклики для системи вищої освіти, особливо в контексті навчання іноземних студентів. Україна традиційно була привабливою для здобувачів освіти з-за кордону завдяки високій якості викладання, доступності навчання, міжнародному визнанню дипломів та культурному різноманіттю. Проте війна змінила освітній ландшафт, змусивши заклади вищої освіти шукати нові підходи до організації навчального процесу. Організація навчання іноземних студентів в умовах воєнного стану є обґрунтованою та необхідною з таких причин [1, 2, 5]:

1. *Забезпечення безпеки та безперервності освіти*, в контексті чого сучасні ЗВО впроваджують дистанційні формати навчання, змішані моделі, гнучкі розклади та онлайн-платформи, що дозволяє студентам продовжувати навчання незалежно від місця перебування.

2. *Збереження міжнародного іміджу України* щодо підтримки іноземних студентів, котре демонструє відкритість української освіти до світу, сприяє культурному діалогу та зміцнює позиції України як освітнього хабу.

3. *Психолого-педагогічна підтримка* в умовах стресу, тривоги та невизначеності, згідно чого іноземні студенти потребують особливої уваги, адаптаційних програм, менторства та емоційної підтримки.

4. *Економічна та стратегічна доцільність* навчання іноземних студентів полягає в тому, що вони є важливою складовою фінансової стабільності закладів вищої освіти, а також джерелом

інтелектуального потенціалу для медичної, технічної та гуманітарної сфер.

5. *Підтримка академічної мобільності ЗВО України*, які активно співпрацюють з міжнародними партнерами, що дозволяє студентам брати участь у програмах обміну, стажуваннях та спільних дослідженнях.

Така організація навчального процесу для іноземних студентів в умовах війни є не лише викликом, а й можливістю для трансформації освітньої системи, її модернізації та зміцнення міжнародної довіри до української освіти.

Одним із закладів, що демонструє успішну реалізацію таких підходів, є Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова (далі – ВНМУ). ВНМУ є одним із провідних медичних закладів вищої освіти України, який має багаторічний досвід підготовки іноземних фахівців у галузі медицини. ВНМУ поєднує високі академічні стандарти, сучасну матеріально-технічну базу та індивідуальний підхід до кожного студента, що робить його привабливим для здобувачів освіти з різних країн світу. Навчання іноземних студентів у ВНМУ є важливою складовою міжнародної освітньої діяльності університету, що сприяє інтеграції України у світовий академічний простір, забезпечує підготовку висококваліфікованих медичних фахівців для різних країн світу та формує позитивний імідж української медичної освіти на міжнародному рівні [3, 5].

Університет має акредитацію за IV рівнем, впроваджує сучасні методики викладання, симуляційні технології та англomовні програми. Випускники ВНМУ успішно працюють у медичних установах Європи, Азії, Африки та Близького Сходу. Університет забезпечує адаптаційні курси, мовну підготовку, психолого-педагогічну допомогу та культурну інтеграцію. Попри виклики війни, ВНМУ продовжує навчання в гнучких форматах (очно, дистанційно), забезпечує студентів гуртожитками, медичним супроводом та підтримкою. Університет реалізує програми академічної мобільності, бере участь у міжнародних грантах, конференціях та обмінах. Щороку ВНМУ приймає сотні студентів з Індії, Нігерії, Марокко, Єгипту, Польщі, Туреччини та інших країн. Навчання іноземних студентів у ВНМУ є не лише освітньою, а й стратегічною складовою інтеграції України в міжнародний медичний простір, сприяє культурному обміну, розвитку медичної науки та зміцненню міжнародного іміджу української освіти.

Іноземні студенти мають можливість вивчати українську мову на підготовчому факультеті, що сприяє їхній академічній та соціальній адаптації. ВНМУ використовує сучасні платформи дистанційного навчання (Moodle, Zoom, Google Classroom), що дозволяє забезпечити безперервність освітнього процесу навіть в умовах воєнного стану. Навчання включає клінічні заняття на базі провідних медичних закладів Вінниці, де студенти мають змогу застосовувати знання на практиці під керівництвом досвідчених лікарів. Університет підтримує партнерські зв'язки з медичними школами Європи та Азії, що відкриває можливості для академічних обмінів, стажувань і спільних

досліджень. Кураторська система, менторство та психологічна підтримка допомагають іноземним студентам адаптуватися до нового культурного середовища та освітніх вимог [2, 5].

Провідні викладачі ВНМУ к.мед.н., доцент О. Дзекан та к.мед.н., доцент Л. Вознюк зазначають, що під час навчання в університеті іноземні студенти активно розвивають низку м'яких навичок (Soft skills), які є ключовими для їхньої професійної та особистісної самореалізації. Серед них – адаптивність до нових освітніх і культурних умов, міжкультурна комунікація, критичне мислення, емоційна стійкість, здатність працювати в команді, цифрова грамотність, самоорганізація та мотивація до навчання. Ці навички формуються як у процесі академічної діяльності, так і в умовах викликів, пов'язаних із дистанційним навчанням, мовною адаптацією та соціальною інтеграцією. Завдяки цьому іноземні студенти не лише успішно опановують навчальні програми, а й стають більш гнучкими, стійкими та конкурентоспроможними на платформі міжнародного освітнього середовища [5].

Попри складну безпекову ситуацію, ВНМУ демонструє стійкість і гнучкість, забезпечуючи якісну медичну освіту для іноземних здобувачів, що не лише сприяє збереженню міжнародного авторитету університету, а й формує позитивний імідж України як країни, відкритої до міжкультурного діалогу та співпраці.

Умови воєнного стану в Україні спричинили суттєві зміни в освітньому середовищі, особливо щодо навчання іноземних студентів. Заклади вищої освіти були змушені оперативним чином адаптуватися до нових реалій, запровадивши дистанційні та гібридні форми навчання. Освітній процес став більш гнучким: змінено розклади, форми контролю знань, методи викладання. Зросла роль цифрових платформ, таких як Moodle, Zoom, Google Classroom, що забезпечують безперервність навчання незалежно від географічного розташування студентів. Водночас освітнє середовище стало менш стабільним, що потребує постійного вдосконалення інфраструктури та методичних підходів [1, 3].

Безпекові виклики стали ключовим фактором, що впливає на організацію навчального процесу. Іноземні студенти, які залишилися в Україні, перебувають у зоні потенційної небезпеки через

обстріли, руйнування інфраструктури та загрозу життю. Ускладнено логістику – пересування, проживання, доступ до медичних послуг. Частина студентів була змушена евакуюватися або перевестися до інших країн, що створило додаткове навантаження на адміністративні служби ЗВО. Водночас університети впроваджують заходи безпеки, інформують студентів про ризики та забезпечують підтримку в кризових ситуаціях.

Психологічна адаптація іноземних студентів в умовах війни є надзвичайно важливою. Вони стикаються з тривожністю, ізоляцією, культурними бар'єрами та невизначеністю щодо майбутнього. Університети реагують на ці виклики через створення служб психологічної підтримки, менторських програм, кураторських груп. Особлива увага приділяється емоційному добробуту студентів, їхній мотивації до навчання та інтеграції в академічне середовище. Психолого-педагогічна підтримка стає невід'ємною частиною освітнього процесу [1, 4].

Трансформація форм навчання є відповіддю на нові виклики. ЗВО активно впроваджують цифрові технології, створюють онлайн-курси, забезпечують доступ до електронних бібліотек та навчальних матеріалів. Гібридні моделі дозволяють поєднувати теоретичне навчання онлайн із практичними заняттями в безпечних регіонах або за кордоном. Індивідуалізація навчального процесу щодо врахування особистих обставин студентів, гнучкі дедлайни, можливість академічної відпустки, наразі стала нормою і сприяє збереженню академічної успішності та довіри до української освіти на міжнародному рівні [2, 5].

У 2025 році навчання іноземних студентів в Україні в умовах триваючої війни залишається складним, але водночас показовим процесом, що демонструє стійкість національної освітньої системи, її здатність до адаптації в умовах кризи та збереження міжнародної привабливості. Попри виклики безпеки, логістики та психологічної напруги, українські заклади вищої освіти продовжують забезпечувати освітній процес для іноземних здобувачів, зберігаючи академічні стандарти та відкритість до світу (рис. 1).

Рис. 1. Результати опитування іноземних студентів (2025)

За даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти, станом на 1 січня 2025 року в українських ЗВО навчалася 34 462 іноземних студенти. Хоча цей показник суттєво нижчий за довоєнний рівень (понад 84 тисячі осіб до 24 лютого 2022 року), він свідчить про стійкий інтерес до української освіти навіть у надзвичайних умовах. Така динаміка підтверджує, що Україна залишається важливим освітнім хабом для студентів з різних країн, зокрема з Індії, Китаю,

Азербайджану, Марокко, Нігерії, Туреччини, Туркменістану, Грузії, Ізраїлю та інших. Іноземні студенти обирають Україну з кількох причин (рис. 1, 2):

По-перше, це висока якість медичної, технічної та гуманітарної освіти, яка визнається у багатьох країнах світу.

По-друге, доступність навчання – як фінансова, так і мовна: багато програм викладаються англійською та українською мовами.

По-третє, міжнародна репутація українських ЗВО, зокрема у сфері медицини, приваблює студентів із таких країн, як Китай, Індія, Азербайджан, Марокко, Нігерія, Туреччина, Туркменістан, Грузія, Ізраїль та інші.

Дослідження було проведено Анною Долиною в межах її науково-дослідного проєкту на тему «Developing Psychonomic Competencies: Psychopedagogical Conditions in U.S. University Programs», що спрямована на аналіз освітніх моделей, методичних підходів та інституційних практик підготовки фахівців у галузі психономіки в американських університетах [2, 4].

У межах дослідження було розроблено онлайн-анкету, що складалася з трьох блоків. Перший включав базові дані про студентів: вік, стать, спеціальність, рік навчання, форму навчання, мову, яку вони вивчають, тривалість її вивчення та місце проживання – останній чинник виявився особливо важливим для інтерпретації відповідей. Основна частина анкети містила твердження за шкалою Лайкерта (від 1 – повна незгода до 5 – повна згода), що охоплювали три аспекти: загальне ставлення до ситуації в країні, досвід навчання в екстремальних умовах та мотивацію до вивчення іноземної мови.

Аналіз відповідей показав, що понад половина респондентів (52%) зберегли мотивацію до мовного навчання, незважаючи на складні обставини. Найбільша частка студентів (36%) повністю заперечила втрату мотивації, ще 16% – не

погодилися з твердженням про її зниження. Водночас 25% вагаються з відповіддю, а 23% (сукупно) визнали певну демотивацію. Проте переважна більшість іноземних студентів демонструє стійкість і готовність продовжувати мовне навчання навіть у кризових умовах.

Результати проведеного опитування серед іноземних студентів, які тимчасово перебувають за межами України, засвідчили, що переважна більшість респондентів (47%) висловили бажання повернутися до очного навчання в українських закладах вищої освіти, щойно ситуація з безпекою стабілізується. Така позиція свідчить про високий рівень довіри до української освітньої системи, а також про мотивацію студентів до повноцінного академічного та професійного розвитку в умовах живого освітнього середовища.

Цей показник є особливо важливим у контексті триваючої війни, адже демонструє, що попри ризики та виклики, іноземні студенти не втрачають зв'язок з українськими ЗВО, визнають якість освіти та прагнуть повернутися до інтеграції в університетське середовище. Очне навчання для них асоціюється не лише з доступом до практичних занять, лабораторій та клінік (особливо у медичних спеціальностях), а й з міжособистісною взаємодією, культурною адаптацією та соціальною підтримкою, які важко реалізувати в дистанційному форматі.

Рис. 2. Пріоритети іноземних студентів повернення до очного навчання в Україні

Водночас, 17% студентів обрали дистанційне навчання як більш безпечну альтернативу, а 16% – виявили зацікавленість у навчанні у філіях українських університетів за кордоном, що свідчить про потребу в гнучких освітніх моделях. 20% респондентів ще не визначилися, що вказує на важливість стабільної комунікації, підтримки та чітких перспектив з боку університетів. Ці дані демонструють, що попри складні умови, більшість іноземних студентів зберігають позитивне ставлення до української освіти, але потребують додаткової підтримки – технічної, психологічної та академічної. Прагнення до повернення в Україну для очного навчання є не лише освітнім вибором, а й проявом довіри, лояльності та академічної

мотивації, що потребує підтримки з боку держави, університетів та міжнародних партнерів через створення безпечних, інклюзивних і ресурсно забезпечених умов для навчання.

Попри війну, іноземні студенти продовжують навчання в Україні, здебільшого у дистанційному форматі, хоча частина з них повертається до очного навчання. Вони демонструють високу мотивацію, а також лояльність до українських викладачів і освітніх програм, що підтверджується результатами дослідження УДЦМО, презентованого директоркою Оленою Шаповаловою на Українському форумі міжнародної освіти 10 квітня 2024 року. Студенти відзначають індивідуальний підхід, професіоналізм викладачів, гнучкість

навчального процесу та підтримку з боку університетів [1, 3, 4].

Водночас, війна створила нові виклики: ризики безпеки, нестабільність інфраструктури, обмежений доступ до ресурсів, а також психологічне навантаження. Частина студентів стикається з соціальною ізоляцією, особливо ті, хто навчається онлайн за кордоном, що потребує перегляду освітніх стратегій, посилення психолого-педагогічної підтримки та розробки механізмів інтеграції іноземних студентів в університетське середовище. Саме тому навчання іноземних студентів в Україні в умовах війни є не лише викликом, а й можливістю для модернізації освітньої системи, зміцнення міжнародного іміджу України та формування нової моделі інклюзивної, безпечної та гнучкої освіти.

Результати опитування, проведеного Українським державним центром міжнародної освіти (УДЦМО), свідчать про збереження високого рівня мотивації серед іноземних студентів щодо продовження навчання в Україні, незважаючи на складні умови воєнного стану. Зокрема, 47% респондентів висловили бажання повернутися до України для очного навчання, що є показником довіри до української освітньої системи, її академічної якості та професійної репутації [1, 3].

Водночас 17% студентів обрали дистанційний формат навчання, що свідчить про потребу в гнучких освітніх моделях, які враховують безпекові ризики, індивідуальні обставини та технічні можливості. 16% респондентів виявили зацікавленість у навчанні у філіях українських університетів за кордоном, що відкриває перспективу для розвитку транснаціональних освітніх платформ та партнерських програм. 20% студентів ще не визначилися, що вказує на потребу в додатковій комунікації, підтримці та стабілізації освітнього середовища.

Серед ключових умов для ефективного навчання респонденти назвали безпеку та мир. Одне із запитань дослідження стосувалося впливу зовнішніх обставин на ставлення до вивчення іноземної мови. 23% учасників зазначили, що

поточна ситуація не впливає на їхнє ставлення, ще 20% також не відчують змін, а 22% вагаються з відповіддю. Водночас 35% респондентів визнали негативний вплив війни, з них 21% погодилися, а 14% – повністю погодилися з твердженням.

У наступному запитанні студенти оцінювали свої результати у вивченні мовного контенту до початку війни. 27% вагаються з відповіддю, 23% повністю погоджуються з тим, що їхні результати були кращими до війни, а ще 16% – частково погоджуються. Таким чином, загалом 39% респондентів вважають, що до початку воєнного стану вони досягали вищих результатів у вивченні мови.

Найбільше іноземних студентів навчається у медичних університетах, зокрема в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, Запорізькому державному медичному університеті, Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця, Вінницькому національному медичному університеті імені М. І. Пирогова, та інших, що свідчить про високу популярність медичних спеціальностей, таких як медицина, стоматологія, фармація, промислова фармація, а також менеджмент, серед іноземних здобувачів освіти.

Значна частка респондентів (близько 50%) прагне повернутися до України, демонструє не лише академічну привабливість українських ЗВО, а й потенціал для відновлення міжнародного освітнього іміджу країни. Це також вимагає від університетів посилення безпекових заходів, розширення дистанційних можливостей, створення умов для гібридного навчання та інституційної підтримки іноземних студентів як важливої складової освітньої дипломатії України [1, 3].

ТОП-10 спеціальностей, за якими навчаються іноземні студенти в закладах вищої освіти України, сформовано на основі даних Українського державного центру міжнародної освіти (УДЦМО) та офіційної освітньої статистики (табл. 1). Ці спеціальності охоплюють медичну, технічну, економічну та гуманітарну галузі, і саме вони формують ядро міжнародного студентського контингенту в Україні.

Таблиця 1

ТОП-10 спеціальностей серед іноземних студентів в Україні

№	СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	КОД	КОМЕНТАР / ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
1	2	3	4
1	Медицина	222	Найпопулярніша спеціальність серед іноземців, особливо в медичних університетах
2	Стоматологія	221	Високий попит серед студентів з Індії, Марокко, Нігерії
3	Фармація	226	Включає класичну та промислову фармацію
4	Промислова фармація	226	Орієнтована на виробництво та контроль якості ліків
5	Менеджмент	073	Популярна серед студентів, які планують працювати в бізнес-сфері
6	Інженерія (будівництво, механіка)	192	Технічні спеціальності, особливо в політехнічних ЗВО

7	Інформаційні технології	122	Зростаючий інтерес до ІТ, програмування, кібербезпеки
8	Економіка	051	Затребувана серед студентів з країн Азії та Африки
9	Право	081	Часто обирають студенти, які планують міжнародну юридичну кар'єру
10	Міжнародні відносини / політологія	291	Актуальна для студентів, які цікавляться дипломатією та глобальними процесами

Матеріал, представлений Інститутом аналітики та адвокації в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», є важливою складовою процесу відновлення освітнього середовища в Україні, зокрема в контексті навчання іноземних студентів. Програма реалізується за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та виконується організацією Раст в Україні, що забезпечує високий рівень експертності, методичної підтримки та міжнародного досвіду. Така міжсекторальна співпраця сприяє формуванню відкритої, інклюзивної та стійкої системи освіти, здатної відповідати на виклики сьогодення та потреби глобальної академічної спільноти [1, 4].

Війна в Україні спричинила глибоку кризу в освітній сфері, яка потребує не лише термінової стабілізації, а й стратегічного переосмислення. Освіта в умовах збройного конфлікту має виконувати не лише навчальну, а й соціальну, психологічну та гуманітарну функції. Саме тому її відновлення повинно базуватися на комплексному підході, що включає координацію між державними структурами, міжнародними партнерами, місцевими громадами, соціальними працівниками та незалежними експертами. Така співпраця дозволить забезпечити максимальну освітню доступність і захист дітей та молоді в умовах нестабільності [1, 5].

Одним із ключових чинників відновлення є фінансування. Без належного матеріального забезпечення (інфраструктури, технічного обладнання, цифрових ресурсів) неможливо гарантувати рівний доступ до якісної освіти. Особливо це актуально для регіонів, які постраждали від бойових дій, де школи та університети були зруйновані або евакуйовані. Водночас, освітній процес має бути наповнений не лише академічним змістом, а й соціальною та емоційною підтримкою. Війна спричинила масові психологічні травми серед здобувачів, тому важливо інтегрувати в навчання культурні заходи, арт-терапію, інклюзивні практики та доступ до новітніх технологій, які сприяють емоційному відновленню та мотивації до навчання [1, 2].

Безпека освітнього середовища – ще один критично важливий аспект. Впровадження протоколів безпеки, облаштування укриттів, навчання персоналу діям у надзвичайних ситуаціях – усе це має стати нормою для закладів освіти. Без фізичної та психологічної безпеки неможливо забезпечити повноцінне навчання. Не менш важливою є рівність освітніх можливостей. В умовах війни зростає ризик дискримінації – за місцем прожи-

вання, соціальним статусом, мовою, етнічним походженням чи форматом навчання. Освітня система має гарантувати інклюзивність, доступність і справедливість для всіх учасників процесу, зокрема для внутрішньо переміщених осіб, дітей з інвалідністю, іноземних студентів та тих, хто навчається дистанційно [3, 5].

Окремої уваги потребує підготовка педагогів. Вчителі та викладачі мають бути готовими працювати зі здобувачами, які мають освітні втрати, психологічні травми або труднощі адаптації, що вимагає нових компетенцій, а саме з кризової педагогіки, психосоціальної підтримки, інклюзивної освіти та цифрової грамотності. Отже, відновлення освіти в Україні є не лише технічним впровадженням, а й глибинним соціальним процесом, що має враховувати потреби кожного здобувача, вчителя, громади та країни. Освіта в умовах війни є інструментом стійкості, надії та національного відродження.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Результати дослідження свідчать про відносну стійкість мотивації студентів до навчання в умовах війни: лише 23% респондентів чітко заявили про її втрату, що є невисоким показником. Попри вплив воєнної ситуації на освітні процеси (визнаний 35% опитаних), більшість іноземних студентів змогли адаптуватися до онлайн-формату завдяки попередньому досвіду дистанційного навчання. Водночас 65% студентів позитивно сприйняли повернення до очного навчання, а 70% вважають його ефективнішим через безпосередню взаємодію з викладачами. Дистанційне навчання має окремі переваги: 16% студентів оцінили можливість навчатися у власному темпі, проте 47% відчували дефіцит живого спілкування, що негативно позначилося на їхньому емоційному стані та мотивації. Майже 60% респондентів вказали на уповільнення розвитку навчальних навичок, зокрема мовленнєвих компетенцій, через обмежену комунікацію в онлайн-класах. Водночас близько 50% студентів відзначили покращення навичок аудіювання, а якісний зворотний зв'язок у Google Classroom сприяв розвитку письма. Отже, ефективність навчання в умовах кризи залежить від балансу між технологічними можливостями, педагогічною підтримкою та емоційною включеністю студентів.

Загалом, досвід студентів свідчить про те, що ефективність навчання в Україні залежить не лише від формату, а від гнучкості освітнього процесу, підтримки з боку викладачів та здатності студентів адаптуватися до нових умов. Попри виклики,

більшість студентів продемонстрували стійкість, мотивацію та готовність продовжувати навчання. Для подальшого вдосконалення освітнього середовища необхідні додаткові дослідження, а також інноваційні підходи до організації навчання, які враховують потреби іноземних здобувачів освіти у кризових ситуаціях.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Banyoi V., Kharkivska O., Shkurko H., Yatskiv M. Tools for implementing distance learning during the war: Experience of Uzhhorod National University, Ukraine. *Arab World English Journal, Special Issue on Communication and Language in Virtual Spaces*. 2023. P. 75–87. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/comm1.6>
2. Vizniuk I. M., Dolynyny S. S., Volohata K. M., Romashchuk O. I. International charity and cooperation projects regarding the organization of volunteer posttraumatic growth programs. *Science and technology today*. 2024. №1(29). P. 391-399.
3. Vizniuk I.M., Lazarenko N.I. Monitoring the Provision of Professional Quality in Teacher Education in the Context of European Integration. *Porivnialna profesiina pedahohika-Comparative professional pedagogy*. 2023. P. 11–20.
4. Візніук І., Долинний С. Поліщук А. Культурологічний підхід в аспекті формування особистості педагога. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія Психологічні науки. 2023. 53-58.
5. Vizniuk I., Dzekan O., Dolynnyi S., Fomin O., Fomina N., Ordatii N. Ukrainian experience of the pedagogical training of medical specialists in the context of European integration processes. *Revista Eduweb*. 2022. T. 16, №4. C. 65–77.

REFERENCES

1. Banyoi, V., Kharkivska, O., Shkurko, H., & Yatskiv, M. (2023). Tools for implementing distance learning during the war: Experience of Uzhhorod National University, Ukraine. *Arab World English [Tools for implementing distance learning during the war: Experience of Uzhhorod National University, Ukraine. Arab World English]*. Journal, Special Issue on Communication and Language in Virtual Spaces. Pp. 75–87. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/comm1.6> [in English]
2. Vizniuk, I. M., Dolynyny, S. S., Volohata, K. M., & Romashchuk, O. I. (2024). International charity and cooperation projects regarding the organization of volunteer posttraumatic growth programs [International charity and cooperation projects regarding the organization of volunteer posttraumatic growth programs]. *Science and technology today*. 1(29). S. 391-399. [in English]
3. Vizniuk, I., Dolynnyi, S., & Polishchuk, A. (2023). Culturological approach to personality formation of a teacher [Culturological approach to personality formation of a teacher]. *Bulletin of Vasyl Stus Donetsk National University. Series: Psychological Sciences*. S. 53–58. [in English]
4. Vizniuk, I., Dzekan, O., Dolynnyi, S., Fomin, O., Fomina, N., Ordatii, N. (2022). Ukrainian experience of the pedagogical training of medical specialists in the context of European integration processes [Ukrainian experience of the pedagogical training of medical specialists in the context of

European integration processes]. *Revista Eduweb*. 16(4). S. 65–77. [in Ukrainian]

5. Vizniuk, I.M., Lazarenko, N.I. (2023). Monitoring the Provision of Professional Quality in Teacher Education in the Context of European Integration [Monitoring the Provision of Professional Quality in Teacher Education in the Context of European Integration]. *Porivnialna profesiina pedahohika-Comparative professional pedagogy*. S. 11–20. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ДЗЕКАН Ольга – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

Наукові інтереси: особливості навчання іноземних студентів у вузах України в умовах війни.

ВІЗНІУК Інесса – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: особливості навчання іноземних студентів у вузах України в умовах війни.

ВОЗНІУК Лариса – кандидат медичних наук, доцент кафедри клінічної фармації та клінічної фармакології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

Наукові інтереси: особливості навчання іноземних студентів у вузах України в умовах війни.

ДОЛИННА Анна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: особливості навчання іноземних студентів у вузах України в умовах війни.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

DZEKAN Olha – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Internal Medicine №. 1 at M.I. Pirogov Vinnytsia National Medical University.

Scientific interests: peculiarities of teaching foreign students in Ukrainian universities under war conditions.

VIZNIUK Inessa – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Professor at the Department of Psychology and Social Work of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: peculiarities of teaching foreign students in Ukrainian universities under war conditions.

VOZNIUK Larysa – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Clinical Pharmacy and Clinical Pharmacology at M.I. Pirogov Vinnytsia National Medical University.

Scientific interests: peculiarities of teaching foreign students in Ukrainian universities under war conditions.

DOLYNNA Anna – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of World History of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: peculiarities of teaching foreign students in Ukrainian universities under war conditions.

*Стаття надійшла до редакції 02.09.2025 р.
Стаття прийнята до друку 16.09.2025 р.*